

→ Hjælp til selvhjælp på www.energuiden.dk

På energuiden.dk kan du finde flere gode råd om besparelser inden for el, vand, varme og gas. Rådene er tilpasset, så de er enkle og lette at igangsætte. På energuiden.dk kan du også oprette din egen private side, hvor du løbende kan

registrere dit energiforbrug og sammenligne dette med relevante nøgletal. På denne måde kan du tjekke, om du bruger mere eller mindre energi i forhold til gennemsnittet.

→ Og hjælp fra din energirådgiver hos dit lokale elselskab

Har du brug for personlig rådgivning, kan du kontakte en energirådgiver. Elselskaberne råder over ca. 200 energirådgivere, der alle står klar til at bistå

med gode råd og konkret vejledning. Kontakt dit lokale energiselskab, eller find det på www.energuiden.dk.

→ Læs mere på

www.energuiden.dk
– eller kontakt
din lokale energirådgiver

Energiråd til gymnasier og handelsskoler

Læs, hvordan du sparer
på energien

→ Information til gymnasier m.fl.

→ Mindre energiforbrug – bedre indeklima

På gymnasier og handelsskoler går størstedelen af energiforbruget til lys, ventilation, varme, vand og pc- og kontorudstyr. Det er vigtigt at være opmærksom på disse områder, hvis man vil spare. Men energibesparelser handler ikke blot om kroner og øre – det handler også om bedre indeklima. Energirigtig belysning vil fx betyde mindre generende flimrer og blanding, mens energirigtig håndtering af kontorudstyr vil give mindre støj

og overskudsvarme. Vær især opmærksom på følgende:

- Sluk lyset, når lokalet er forladt.
- Anvend energibesparende lyskilder.
- Sørg for, at ventilationsanlægget er slukket, når skolen er lukket.
- Cirkulér kun varmt vand i varmtvandsanlægget, når der er personer på skolen.
- Undgå standbyforbrug ved at slukke pc'er og kontorudstyr på stikkontakten.

→ Få overblik over forbruget

Ved jævnlig aflæsning af skolens energimålere kan du få overblik over, hvor stort forbruget er – og om det udvikler sig i den rigtige retning. På siden overfor har vi samlet en række spareråd. Følger du

dem, vil du ikke alene spare på energien du vil også opnå et bedre indeklima. Og det er vigtigt for trivsel hos både lærere og elever.

Generelt om energibesparelser

For at opnå energibesparelser er det en god ide at arbejde målrettet og systematisk med energiforbruget: Du bør finde ud af, hvad du bruger energien på i dag, og herefter lave en plan for, hvad du vil gøre for at spare. På denne måde bliver det usynlige energiforbrug også synligt. Du kan lade dig inspirere af følgende faser:

Kortlægning og registrering

Hvad bruges der energi på, og hvor meget bruges der?

Identifikation af forbedringsmuligheder

Hvad kan du og dine kollegaer gøre for at nedsætte energiforbruget?

Handlingsplan

Hvad er dit mål for energiforbruget, og hvad har du valgt at gøre?

Evaluering

Efter et stykke tid – typisk 3-6 måneder – følger du op på din plan. Gik det, som det skulle? Hvad har du sparet?

→ Spareråd til gymnasier m.fl.

Sluk for ventilationsanlæggene, når der ikke er behov for dem

Ventilationsanlæggene bør kun benyttes, når der er elever på skolen – typisk fra kl. 8.00 til kl. ca. 15. Start dog eventuelt anlæggene 1 time før undervisningen begynder, så luften er frisk, når elever og lærere møder. Hvis skolen benyttes til aftenundervisning, kan det være nødvendigt, at ventilationsanlæggene startes igen om aftenen. Sluk for anlæggene i skolens ferier.

Kontrollér styringen på ventilationsanlæggene

Kontroller jævnligt ventilationsanlæggenes urstyring: at uret går korrekt, at styringen står på automatik samt at indblæsningstemperatur og opblandingsprocent står korrekt.

Sluk lyset, når lokalet er tomt

I klasselokaler er lyset ofte tændt, uden at der er personer i lokalet. Installér evt. en bevægelsesføler, der styrer lyset on/off, eller en automatik, der tilpasser belysningen efter mængden af sollys i lokalet. Derved spares 30-50% af energiforbruget.

Styr udendørslyset

Styr udendørslyset med skumringsrelæ og timer. Derved undgås, at lyset er tændt mere, end der er behov for.

Styr temperaturen på varmeanlægget i forhold til vejret

Fremløbstemperaturen til varmeanlægget kan indstilles automatisk ved hjælp af en styring. Det giver mulighed for at sænke temperaturen om natten og i weekenden. Derved opnås en besparelse på 10-15% af varmemeforbruget. Natsænkning bør normalt ikke overstige 4-6°C.

Cirkulér kun varmt vand, når der er personer på skolen

Når bygningen ikke benyttes, kan cirkulationen af varmt vand i varmtvandsystemet stoppes. Montér en urstyring på varmtvands-cirkulationspumpen. Så kan der dels spares op imod 50% af cirkulationstab – og dels spares på elforbruget til pumpen.

Nedsæt vandforbruget ved at udskifte til nye, vandbesparende armaturer

Udskift gamle, udslidte armaturer med nye, vandbesparende armaturer. En perlator til vandhanen kan spare op til 50% vand. Et sparebrusehoved eller en vandregulator på bruseslangen sparer også ca. 50% vand. Dertil kommer besparelsen til opvarmning af vand.

Sluk pc'er og kontorudstyr, når det ikke benyttes

Sluk på stikkontakten for alt pc-udstyr, printere og kopimaskiner, når de ikke benyttes. Herved undgår man standbyforbrug.